אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת צג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט' תשרי (ערב יום הכיפורים) תרס"ז - יפו
נמען: ר' משה זיידל

הרב קוק שמח על הקרבה בין זיידל לר' בנימין מנשה לוין, ורואה בהם הוכחה שדברי תורה עמוקים מטהרים נפשות. הרב קוק שולח את חיבורו 'עקבי הצאן'. עיקר האגרת הוא ביאור דבריו ש'כל גדולה כרוכה בחסרונות מקבילים לה': כוחות הנפש נבראו כלליים, ולכן הגדולים שבהם נושאים בהכרח גם חסרונות גדולים, כמו הזיכרון שזוכר טוב ורע. הרע נובע מהסתר האור האלוקי, ויתבטל כשה' יהיה 'לאור עולם'. כנסת ישראל, שיש בה כוח רב שעדיין לא יצא לפועל, נושאת לכן חסרונות גדולים, שעתידים להתהפך למעלות.

עיקרי הדברים

- 'כל גדולה כרוכה בחסרונות מקבילים לה'.
- הרע קיים רק במידת הסתר האור האלוקי.
- ייחודה של כנסת ישראל, והכוח שבה שעדיין לא יצא לפועל.
- 'עקבי הצאן' - בקשה לעיין בו.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט' תשרי תרס"ז[4].

ידידי אהובי חכם-לב לתורה ולתעודה יקר מפז מו"ה[5] משה זיידל שליט"א[6] גמח"ט[7] וכט"ס[8],

בדבריך היקרים שמחתני, אהובי. אשמח מאד על קרבתכם זה לזה במקום וברוח, אתה ויקירנו רב"מ[9] לוין. חמודים אתם לי, עדי אתם שבהם אראה מופת, שדברי-תורה האמורים בעומק רעיון של דעה כפי האפשרי קולעים הם אל המטרה, לטהר ולעדן נפשות יקרות, לרוממם ולשגבם באהבת תורה ויראת שמים. ותקותי נכונה, שבכחכם זה תלכו הלך ועלה, ודי אלקי ישראל יהי'[10] בעזרכם, להופיע אור על דרככם בחיים.

היום מעלי יומא דכיפורי, לולא אהבתנו העזה לא הי'[11] כלל אפשר ליחד זמן לכתיבה אפילו מועטת, אמנם יקרת ונכבדת בעיני, יקירי, ומרחוק מאדמת קודש אזכרך באהבת-אמן. כי ידעתי את כשרונותיך הטובים, את מדותיך היקרות ולבך הנכון להשכיל ולהיטיב, וביותר נוגע לי במה שהנך רגיל בסגנוני, ומוצא את כונתי בדברי יותר קרוב מאלה שלא לקחתי עמהם

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5 מו"ה - מורנו הרב
6 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7 גמח"ט - גמר חתימה טובה
8 וכט"ס - וכל טוב סלה
9 רב"מ - רבי ברוך מרדכי? / רבי בן מאיר - שם אדם
10 יהי' - יהיה
11 הי' - היה

דברים בע"פ[12], אפילו אם יהיו מהירי כשרון. אקוה שתשים עיניך גם במחברת השנית הזאת "עה"צ", ואמרי' יהיו לפניך לרצון. תדע ותשכיל לחבר דבר אל דבר ולהוציא מרגליות מבינות לגלגלי הרעיונות הבלולים, להיות נכון בלב שלם לעבודת ד' אלקים אמת, שבראנו לכבודו, לעבדו ולשבחו, ולספר הודו.

ביאור דברי, "שכל גדולה כרוכה היא עם חסרונות מקבילים לה" הוא פשוט. "פלגא משמיא לא יהבי", כל הכחות נוצרים בכלליותם, וזאת תורת האדם לכוין דרכיו, לעשות את עצמו שיהי'[13] הכח הכללי משתמש לטובה ולא לרעה. כבר קדמו גדולי הקדמונים בזה, שהזכרון המופלא יזכיר לאדם כל החכמה והטוב שראה אבל ג"כ[14] כל הסכלות והרשע, וכן כל כחות הנפש כולם, א"כ[15] החסרון הוא דבק בטבעם, וממילא הידיעות היותר גדולות והתכונות היותר יקרות הן בע"כ[16] מחוברות עם חסרונות גדולים לפי מדתם. רק בעליתו של אדם למעלה העליונה, שרואה את האמת האלהית בגילוי, שם לא יגורהו רע, שאין רע וכיעור נמצא באמת כי"א[17] לפי אותו הערך שהאורה האלהית נסתרת מכללות המשיגים והמרגישים, כי רק מאשר "לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם ולנגה הירח לא יאיר לך, והי'[18] לך ד' לאור עולם ואלהיך לתפארתך", אז "ועמך כולם צדיקים". אבל זאת ההכנה צריכה הכשר פנימי, עדינות עצמית, עד שהחפץ הנמרץ של החיים עצמם יהי' בעצמו אור החפץ האלהי, "חי העולם", צדיק חי עלמין דמני' פרחין נשמתין - לבני נשא" (זוהר), ואז אין שטן ואין פגע רע, וממילא אין צורך ללחוץ שום כח ושום חפץ אנושי שלא יתרחב, וממילא אין צורך אידיאלי לכל מועקה, "וטפשותא ועניותא", שהם מכשירי העולם מצד ביצור כח הרשעה הנמצא על ידם, לא תהי'[19] להם כל מטרה, וממילא יהיו בטלים ועוברים. וכל צעד שהננו מתקרבים לחפץ ד' בעולמו, הננו מנשאים את החיים ומכשירים אותם יותר ויותר למטרה הזאת, של תמימות הטוב. ומאשר בעולם צריכים עמים לפעול, ולא אישים פרטיים, ע"כ[20] הננו מנשאים את נפשנו תמיד לפעול מצד חלקינו בכנסת ישראל, להעלותה לשגבה לרוממה ולכבדה, וכ"א חייב לומר בשבילי נברא העולם, ומעשי מתי יגיעו למעשי אבותי אברהם יוי"ע[21], שנשאו נפשם להאידיאליות הכלולה בכנסת ישראל גם קודם שיצאה מן הכח אל הפועל. וגם היום, אע"פ[22] שאנו משוקעים בכנס"י[23] מצד היותה בפועל, הננו תמיד קשורים ג"כ למעמד של אבות, שהיא הצפיה למה שיצא אל הפועל לעתיד, ואנו מתעלים והולכים ביחש של כללות האומה, שאינה מתחשבת לפי ערך פרטיות האישים והדורות כשהם לעצמם, כ"א לפי צירופם הכללי, דוגמת הסיבוב הגדול של השיטה השמשית לעומת פרטי הכדורים, וכל מה שהוא בכח הוא ע"כ מחובר עם איזה חסרון. ומי לנו בכל האומות שבעולם שכ"כ[24] יהי' לה בכח מה שלא יצא אל הפועל, עם כל הקיום של צביון האומה, שמה וערכה וכל סגולותי', כישראל. ע"כ

---

12 בע"פ - בעל פה
13 שיהי' - שיהיה
14 ג"כ - גם כן
15 א"כ - אם כן
16 בע"כ - בעל כרחם
17 כי"א - כי אם
18 והי' - והיה
19 תהי' - תהיה
20 ע"כ - על כן
21 יוי"ע - יצחק ויעקב
22 אע"פ - אף על פי
23 בכנס"י - בכנסת ישראל
24 שכ"כ - שכל כך

מוכרחים חסרונות גדולים להמצא, אבל הם כולם מעלות נפלאות כשיבאו למרום מרכזם. "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ד' אלהיו עמו ותרועת מלך בו".

הפסיקוני באמצע כתיבתי, והיום מלא עבודה. אקוה שמכתב זה, אע"פ שהוא קצר, תמצא בו איזה גרגר תוכי, כראוי לדברי תורה שכ"ז שאדם ממשמש בהם מוצא בהם טעם.

אחתום בברכת השנים בגמח"ט[25] ורב שלו'[26] לך ולעוזריך, כנה"י[27] ונפש ידידך מצפה תפארתך והצלחתך בכל לב, מברכך מהררי קודש,

אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

25 בגמח"ט - בגמר חתימה טובה

26 שלו' - שלום

27 כנה"י - כנפשו היקרה